

Eesti Talendikeskus ja Annetamistalgud korraldasiid

3. 12. 2019

Seminar „Andekus – kink või koorem?“

Millest rääkisid esinejad:

Viire Sepp tutvustas teadustulemusi, mis osutavad lapse niisugustele neurobioloogilistele ja psüühilistele eeldustele, kasvukeskkonnale ning hariduslikele meetmetele, mis soodustavad talendike kujunemist positiivsel viisil.

Alustuseks rõhutas, et märgata ja toetada tuleb erinevaid andeid. Kõige olulisemaks faktoriks andekuse toetamisel võib pidada kodust haridust väärtustavat keskkonda. See soodustab andekuse avaldumist olenemata perekonna sotsiaalmajanduslikust staatusest või vanemate haridustasemest. Eesti kodudes on haridust alati oluliseks peetud. Viimasel ajal on uuringutes palju tähelepanu pälvinud kriitiliste sündmuste mõju ja kinnitust on saanud, et ka negatiivsed elusündmused võivad loovuse impulsi vallandada.

Uuringud näitavad, et andekusel on ka pahupool: 70% andekatest on kogenud kiusamist. Kõrge IQga õpilaste hulgas on rohkem alasooritajaid kui tavagrupid, sh kolmveerand andekatest alasooritajatest on poisid. Need tulemused viitavad asjaolule, et koolikeskkond ei toeta vajalikul määral andeka õppija vajadusi. Andekad tüdrukud on rohkem pingutamise „usk“. Ülemäärase perfektsionismi tõttu ohustab neid eakaaslastega võrreldes ka suurem depressioon ja läbipõlemise risk. Poisid on enesekindlamad ja statistiliselt vähem ohustatud.

Lucia Riet de Mahhov rääkis oma isast, kes oli teadlane, insener, egiptoloog, astronoom ja kinnistas sellega Viire ettekandes öeldut, et andekus on perekonnas. Lucia jagas oma kogemusi, kuidas ta ise jõudis arusaamiseni, et on teistsugune. „Ma ei ole nagu teised, aga mis ma siis olen? Alien¹?“ mäletas ta end küsimas. Süstemaatilise töö vajadust näeb ta ka oma kahe lapse pealt. Andekus on geneetiline, enamasti on üks või mõlemad vanemad samuti omal ajal olnud silmitsi samade probleemidega.

Ettekandes keskendus Lucia andeka lapse erilisele haavatavusele ja sellele, mida vajab andekas laps:

- Andeka areng on asünkroonne. Nt mõtleb kiiresti ja palju, aga käekiri on kole. Ka vaimne ja füüsiline või sotsiaalne areng ei ole sünkroonne: tippvõimed mingis valdkonnas, aga samas sotsiaalsed oskused on nõrgad, võib esineda ka nt düsgraafia või düsleksia.

¹ Eesti keeles „tulnukas“.

- Andekale on oluline, et oleks keegi, kes kuulaks, hukka mõistmata. Vanemal on lihtne öelda, et „Ah, sa oled liiga tundlik!“. Peame mõistma, et andekas laps võib tunda suurt ja siirast muret ka suurte maailma asjade pärast.
- Andekal lapsel on enamasti madal üldine enesehinnang vaatamata sellele, et akadeemiline enesehinnang on tavaliselt kõrge. Soovitus vanematele: negatiivne mõtlemine tuleb kohe neutraliseerida. Ühiskond ei oska andekatega ümber käia. Vanemad on tihti mures, kas lapsele öelda – äkki laps muutub ülbeks? Lucia rahustab ja väidab kindlalt, et intelligentne inimene ei ole arrogantne. Lisaks haakub teema ka sellega, et tegelikult on sageli andeka lapse enesehinnang väga madal ja ülbust karta ei ole põhjust.
- Andekas on haruldane, aga mitte imelik!
- Lapsele tuleb õpetada õppimist ja harjumust tööd teha. Distsipliin.
- Kooli tugi: kahe lapse õpimotivatsioon ja õpirõõm langes märgatavalt. Laps viidi üle järgmisesse klassi – kiirendamine aitas. Kuid sageli on väga suur töö saada kool ja vanemad nõusse, vajab palju veenmist. Ümbertõstmise võib toimuda ka aasta sees.
- Andekuses on head ja halba. Andekad on head probleemide lahendajad ja maailmamuutjad.
- Oluline kinnitus vanematele: kui terve koolieelses eas laps loeb, kirjutab ja mõtleb seostena, siis on ta kooliküps.

Osalejad rääkisid kaasa:

Andeka tunneb ära selle järgi, et tal on igav. Viire lisab, et sageli reedab andeka mingit sorti käitumishäire. Lapsevanem jagab kogemust: saime kõik diagnoosid (Asperger ja autism jms). Koolist öeldakse, et lapsel läheb väga palju aega, et siilile okkad selga löigata, kodus loeb ja kirjutab rohkem kui ema jõuab ette anda. Psühhiaatrid ei oska sageli eristada andekust Apsergeri ja autismi diagnoosist. Diagnoos pannakse, aga aasta pärast võetakse maha – ülioluline, et andekus avastatakse võimalikult vara.

Tõdeti, et andekatel ei lasta süveneda. Kooliprogramm näeb ette, et tuleb edasi minna uue teemaga. Tulemuseks pettumus, ja andeka otsus teha nii vähe kui võimalik, et ennast pettumuse eest kaitsta. Enesehinnang kannatab seetõttu. Võimalik lahendus: anda programmiväliseid ülesandeid. Näiteks keemia õpetaja võib anda ülesande „Teadusteater“. Peate teadma neid, neid asju – tehke endale selgeks ja kandke teistele ette.

Sageli kogevad andekad vanemad, et nende muret lapse pärast ei võeta tõsiselt. „Kõik emad arvavad, et nende laps on eriline“, kommenteerib kool vanema plaani laps varem kooli panna. Ühe lapsevanema kogemus: pani lapse õigel ajal kooli, 7aastaselt, kuigi viieselt luges ingliskeelseid raamatuid. Esimesel kooliaastal oli selge, et kooliminekuiga seadusekohase eani venitamine ei olnud õige mõte. Viire: alati saab otsust muuta, kui selgub, et laps läks liiga vara kooli või jäeti klassikursus vahele ilma kõiki asjaolusid arvestamata. Selle pärast ei pea muretsema. Ei tohi oodata! (NB! Kiirendamise kohta vt Talendikeskuse suveseminar materjale http://www.talendikeskus.ee/wp-content/uploads/2019/09/V.Sepp_Kiirendamine_-kellele-milleks-ja-kuidas-15.08.2019_Talendikeskuse-uvesemnar.pdf)

Taaskord tõdeti mitme erineva küsimuse puhul, kuivõrd oluline on andeka arengus õpetaja roll, kooli tugi ja vajalik ettevalmistus. Seminaril osalenud kooli juhataja kinnitas, et on koole,

kus individuaalsele lähenemisele pööratakse väga palju tähelepanu, kuid puudu jääb teaduslikust toest (teaduspõhisus).

Sama oluliseks peavad lapsevanemad kodu tuge. Kes siis veel selle lapse eest peaks seisma, kui mitte tema vanem? Ja seni kuni kooli tuge on veel vara loota, saab ise palju ära teha. Üks seminaril osalenud lapsevanem näiteks korraldas omal algatusel võõrkeele õppimise rühma koolivälisel ajal.

Seminari tulem:

- otsustati teha kinnine FB grupp, kus saaks julgelt oma muret ja kogemust jagada.
- Otsustati järgmise suveseminari teema: Paindlik on võimalik! Kui eelmisel suveseminaril rääkisid lapsed, lapsevanemad ja kooli esindajad kogemustest kiirendamisel, siis sel korral tutvustame erinevaid paindlikke lahendusi, mida koolid on teinud, et andekaid eriliselt toetada ja julgustame sellega koole selliseid samme asjatult mitte pelgama. Kui Sul on häid näiteid, kuidas koolides on õnnestunud ellu viia paindlikke lahendusi (diferentseerimist, matemaatika lugusid jms), või oskad soovitada, keda paluda esinema – anna julgelt Talendikeskusele teada!

#annetamistalgud

Annetamistalgute raames laekus MTÜ Eesti Talendikeskuse projektile “Talendipäev lasteaias” headelt annetajatelt 175 eurot, millele Swedbank lisab omaltpoolt teist sama palju juurde. ‘

Aitäh!